EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.2.2022.
COM(2022) 30 final

Standartizācijas pakete

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Regulas (ES) Nr. 1025/2012 īstenošanu no 2016. līdz 2020. gadam

1 Ievads

Regula (ES) Nr. 1025/2012[1] (turpmāk "Regula") nodrošina tiesisko regulējumu, kas ļauj Komisijai pieprasīt Eiropas standartizācijas organizācijām (ESO)[2] izstrādāt standartus un standartizācijas nodevumus par precēm un pakalpojumiem, lai atbalstītu ES politiku un ES tiesību aktus, un par ES atbalstu Eiropas standartizācijas sistēmas (ESS) darbībai, kā arī nosaka galvenos ESS darbības kritērijus.

Saskaņā ar Regulas 24. panta 3. punktu Komisija ziņo par tās īstenošanu reizi piecos gados. Pirmais ziņojums tika publicēts 2016. gadā, aptverot laika posmu no 2013. gada līdz 2015. gadam[3]. Šis ziņojums galvenokārt aptver periodu no 2016. gada līdz 2020. gadam ar ierobežojumiem, jo daži dati bija pieejami tikai par posmu līdz 2019. gadam, bet, kur tas bija iespējams, ietverti arī atjaunināti fakti un skaitļi par posmu līdz 2021. gadam. Regulas 24. panta 1. un 2. punkts noteic, ka ESO un citām organizācijām, kas saņem ES finansējumu, jāiesniedz gada ziņojumi par savu darbību. Šie ziņojumi ir ņemti vērā, sagatavojot šo ziņojumu. Datu vākšanas atbalstam arī tika pasūtīts neatkarīgs pētījums[4].

2 Regulas īstenošana

Komisija sāka vairākas iniciatīvas un pasākumus, lai veicinātu Regulas īstenošanu. 2015. gada vienotā tirgus stratēģijas[5] atbalstam un 2016. gada standartizācijas paketes[6] ietvaros Komisija sāka kopīgu standartizācijas iniciatīvu (*Joint Initiative on Standardisation, JIS*). Izmantojot daudzpusēju ieinteresēto personu un partnerības pieeju, šīs iniciatīvas mērķis bija modernizēt ESS, saglabāt tās pievilcīgumu, efektivitāti un lietderību. Iniciatīva tika sadalīta 15 dažādos apakšpasākumos, un dokumenti ir publiski pieejami[7]. Informācija par pašreizējo stāvokli tika sniegta 2018. gada janvārī[8]. Ņemot vērā arī minētās iniciatīvas un darbības, pašreizējos Regulas īstenošanas rezultātus var apkopot šādi.

2.1 Standartizācijas iestāžu savstarpējā pārredzamība (4. pants)

Regulas 4. pantā ir noteiktas prasības attiecībā uz standartu pārredzamību starp ESO un valstu standartizācijas iestādēm (VSI), kā arī starp šīm iestādēm un Komisiju.

Tiešsaistes rīki ir atvieglojuši piekļuvi standartu projektiem un veicinājuši standartu pārredzamību citām ESO, VSI un Komisijai, kā noteikts 4. pantā. Piekļuvi standartu

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1025/2012 (2012. gada 25. oktobris) par Eiropas standartizāciju, ar ko groza Padomes Direktīvas 89/686/EEK un 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 98/34/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/23/EK un 2009/105/EK, un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 87/95/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1673/2006/EK (OV L 316, 14.11.2012., 12. lpp.).

[2] Regulas izpratnē trīs Eiropas standartizācijas organizācijas ir Eiropas Standartizācijas komiteja (*Comité Européen de Normalisation, CEN*), Eiropas Elektrotehniskās standartizācijas komiteja (*Comité Européen de Normalisation Électrotechnique, CENELEC*) un Eiropas Telesakaru standartu institūts (ETSI).

[3] COM(2016) 212 final.

[4] Pētījums par Regulas (ES) Nr. 1025/2012 (24. panta) īstenošanu: https://doi.org/10.2873/504681 un https://doi.org/10.2873/593923.

[5] COM(2015) 550 final.

[6] COM(2016) 358 final.

[7] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#jis.

[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0015.

projektiem un standartu pārredzamību saskaņā ar Regulas 4. pantu Eiropas līmenī ir atvieglojuši tiešsaistes rīki, ko ESO ieviesa 2015. gadā, jo ar tiem tika arī ieviests mehānisms, kas nodrošina ESO biedriem / iesaistītajām ieinteresētajām personām, Komisijai un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijai (EBTA) tiešu tiešsaistes piekļuvi Eiropas standartu un standartizācijas nodevumu projektiem. 2019. gadā aptuveni 70 % no VSI bija tiešsaistes rīki, kas attiecīgajām ieinteresētajām personām atvieglo piekļuvi valsts standartu projektiem. Tomēr, pamatojoties uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ziņojumiem, piekļuve VSI darbībām joprojām ir problemātiska.

2.1.1 Ieteikumi

Lai veicinātu pārredzamību, Komisija 2015. gadā sadarbībā ar ESO veica papildu uzdevumu un sagatavoja **rokasgrāmatu**[9], kurā sniegti norādījumi ESO pārstāvjiem, Komisijas amatpersonām, ES dalībvalstīm un ieinteresētajām personām par Komisijas standartizācijas pieprasījumu nozīmi[10] un par to, kā sagatavot un pieņemt standartizācijas pieprasījumus[11] un kā tos izpildīt[12]. Komisija 2016. gadā[13] izdeva arī vispārīgu **kontrolsarakstu ESO pašnovērtējumam, kas jāveic**, kad tiek sagatavoti un ieviesti saskaņoti standarti (*HEN*) ES tiesību aktu atbalstam, lai tādējādi veicinātu standartu un nodevumu kvalitāti un sekmīgi publicētu atsauces uz tiem *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (ESOV). Dažos gadījumos[14] atsevišķās politikas jomās kontrolsaraksts tika pielāgots tiesību aktu specifikai un citām nozaru prasībām.

Kā daļa no Komisijas visaptverošajiem ieteikumiem par ES produktu noteikumu īstenošanu publikācijā **"Zilā rokasgrāmata"**[15] ir iekļauta īpaša sadaļa par standartiem (4.1.2. sadaļa un VI pielikums).

2.2 Iekļautība un iesaistīto personu, tostarp pētniecības iestāžu, līdzdalība (5. un 9. pants)

Regulas 5. pantā ir paredzēts, ka ESO veicina un sekmē visu attiecīgo iesaistīto personu, tostarp MVU, patērētāju organizāciju un vides un sabiedrības iesaistīto personu pienācīgu pārstāvību un efektīvu dalību tās standartizācijas darbībās. Identificētās iesaistītās organizācijas, kas pašlaik saņem ES finansējumu (kas zināmas arī kā "III pielikumā minētās organizācijas"), ir *Small Business Standards* (*SBS*), Eiropas patērētāju pārstāvība standartizācijā (*Association européenne pour la coordination de la représentation des consommateurs pour la normalisation, ANEC*), organizācijas *Environmental Coalition on Standards* Eiropas Pilsoniskā organizācija vides interešu aizstāvībai standartizācijas procesā (*European Environmental Citizens Organisation for Standardisation, ECOS*) un Eiropas Arodbiedrību konfederācija (EAC) — tās pārstāv attiecīgi MVU un patērētāju, kā arī vides un darba ņēmēju intereses.

---

[9] SWD(2015) 205 final, 2015. gada 27. oktobris.
[10] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13507/attachments/1/translations.
[11] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13508/attachments/1/translations.
[12] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13509/attachments/1/translations.
[13] Ares(2016)6548298, 2016. gada 22. novembris.
[14] Piem., Direktīva 2014/30/ES un 2014/53/ES.
[15] https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks_en#blue-guide.

Eiropas līmeņa (Regulas 5. panta 1. punkts) III pielikumā minētās organizācijas ir tiesīgas politikas izstrādes līmenī iesaistīties visu ESO pārvaldības struktūrās un tehniskā līmenī — *CEN* un *CENELEC* tehniskajās struktūrās, kā arī ETSI tehniskajās komitejās. Lai turpinātu uzlabot to iekļaušanu un efektīvu līdzdalību, kopš pēdējā ziņojuma sagatavošanas ir īstenotas jaunas administratīvas iniciatīvas.

CEN un *CENELEC* 2017. gadā veica izmaiņas, kurās paredzēja, ka trīs no III pielikumā minētajām organizācijām (*ANEC,* EAK un *ECOS*) var iesniegt formālus atzinumus par standartu projektiem (tā dēvētās "tiesības paust viedokli"). Ja ir sniegts negatīvs atzinums, tehniskajai komitejai, kas ir atbildīga par attiecīgā standarta izstrādi, jāizskata sniegtais atzinuma pamatojums un jāsniedz atbilde. Negatīvs atzinums var būt arī iemesls standarta projekta pārskatīšanai. Kopumā 76 % no visiem formālajiem atzinumiem, ko sniegušas sabiedrības iesaistītās personas, bija pozitīvi.

2017. gadā ETSI sāka "3SI programmu", lai iesaistītu III pielikumā minētās organizācijas. Šīs programmas ietvaros tika rīkotas arī apaļā galda sarunas, kurās piedalījās ETSI amatpersonas un ETSI iesaistīto personu pārstāvji ("3SI padomdevējs"), lai pārrunātu iekļautības jautājumus. ETSI nav ieviesis nekādus mehānismus, kas būtu līdzīgi *CEN* un *CENELEC* mehānismiem, lai piešķirtu III pielikumā minētajām organizācijām strukturālāku funkciju standartu izstrādes procesā, piemēram, formālas tiesības paust viedokli. *SBS* neapmierinātība ar ETSI iekļautību tika pausta 2021. gada vasarā sabiedriskajā apspriešanā par turpmākās Komisijas standartizācijas stratēģijas ceļvedi[16], komentējot, ka "*ETSI līdz šim nav atvēlējis pietiekamus resursus un budžetu, lai palielinātu savu iekļautību*"[17], un šo apgalvojumu atbalstīja arī cita MVU asociācija[18]. Līdzīgus atzinumus attiecīgajos 24. pantā paredzētajos ziņojumos ir nosūtījušas citas saskaņā ar Regulu finansētās organizācijas. Piemēram, *ANEC* 2019. gada pārskatā[19] ir norādīts: "*ETSI nevēlas padziļināt savus noteikumus par iekļautību, uzskatot, ka tas jau nodrošina atbilstību Regulai. Tomēr III pielikumā norādītās organizācijas uzskata, ka ETSI neievēro prasības*." Līdzīgi norāda *ECOS*[20]: "*III pielikumā norādīto organizāciju iesaistīšanās ETSI joprojām ir sarežģītāka salīdzinājumā ar pārējām divām ESO*." Viens no šo organizāciju pamatojumiem ir tāds, ka iekļautību procesā nevar nodalīt no balsstiesībām, jo ETSI ietvaros rūpniecības nozares ieinteresēto personu balsstiesības ir lielākas nekā jebkuras citas ieinteresēto personu kategorijas vai iestādes kopējās balsstiesības. ES dalībvalstu VSI balsstiesību daļa ETSI ir aptuveni 2 %. Citu, ar rūpniecības nozari nesaistīto ieinteresēto pušu (pilsoniskās sabiedrības, akadēmisko aprindu, pētnieku) balsstiesības ir ļoti maznozīmīgas balsošanas gadījumā.

Šādas bažas ir paudušas zināmas ieinteresēto personu kategorijas, jo īpaši attiecībā uz pieejamību, jo daži cilvēku ar invaliditāti pārstāvji būtībā neuzskatīja procesu par iekļaujošu un viņiem bija jāpaļaujas uz saikni ar patērētāju asociācijām. Lai gan, precīzi izsakoties, šāda

[16] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-strategy_en.
[17] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standartizacijas-strategija/F2665680_lv.
[18] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standartizacijas-strategija/F2665680_lv.
[19] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44748.
[20] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44749.

saziņa ar patērētāju asociāciju starpniecību nav pretrunā Regulai, dažādu kategoriju ieinteresēto personu bažas rada šaubas par to, vai iekļautībai tiek veltīta pietiekama uzmanība.

2.2.1 Pētniecības iestādes

Attiecībā uz Regulas 5. panta 2. punkta un 9. panta īstenošanu ESO[21] ziņojumos ir uzsvērts, ka ir veiktas dažādas darbības, kurās bija iesaistītas pētniecības iestādes. Tomēr ziņojumos nav sniegta pilnīgi skaidra informācija par darbību efektivitāti, piem., par to ietekmi uz īpašu standartu pieņemšanu vai palielinātu līdzdalību.

Līdzīgā procesā 2016. gada oktobrī un attiecīgi veicot atjaunināšanu 2021. gada oktobrī[22], *CEN*, *CENELEC* un Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (KPC) parakstīja sadarbības nolīgumu par pētniecības un inovācijas savienošanu ar standartizāciju, lai palīdzētu paredzēt standartizācijas vajadzības un saskaņotu tās ar stratēģiskajām prioritātēm.

KPC arī sadarbojās ar Eiropas sadarbības zinātnes un tehnoloģiju jomā (*European Cooperation in Science and Technology, COST*) asociāciju, izmantojot *JIS*, lai informētu un apmācītu par standartizācijas priekšrocībām pētniecībā un inovācijā, kas tiek veikta *COST* projektu ietvaros. Izmantojot šo saikni, *CEN–CENELEC* organizācijas ir nodrošinājušas vairākus apmācību moduļus kopš 2019. gada.

2.2.2 IKT rīki

ESO ziņoja par ieguldījumiem un IKT rīku izmantošanu, lai uzlabotu ESS efektivitāti un veicinātu standartizācijas darbības (piemēram, sadarbību starp dalībniekiem, sanāksmes, izstrādes darbu, piekļuvi darba dokumentiem un standartizācijas nodevumiem, kā arī attālinātu saziņu un apstiprināšanu).

2.3 Sadarbība starp VSI un ESO

VSI un ESO ir izveidojušas mehānismus, kuru mērķis ir veicināt savstarpēju paraugprakses apmaiņu, piem., ar konsultantu grupu uzraudzības komiteju, sanāksmju un pamatnostādņu starpniecību. Visas trīs ESO izmanto vairākus mehānismus, lai veicinātu un uzlabotu paraugprakses apmaiņu gan savstarpēji, gan arī starp valstu delegācijām (piem., ETSI rīko valstu delegāciju vadītāju sanāksmes). ESO arī sadarbojas darbību īstenošanā, tostarp saistībā ar izglītību, apmācību, pētniecību un attīstību dažādās ar standartizāciju saistītās jomās, piemēram, *CEN* un *CENELEC* rīko kopīgas mācības standartizācijas jomā.

2021. gada beigās dažas VSI pauda bažas par savu funkciju ETSI. Pašlaik notiek diskusijas starp ETSI un dažām Eiropas VSI attiecībā uz to atzīšanu par stratēģiskiem standartizācijas partneriem.

[21] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#article24.
[22] https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/2021/pressrelease/2021-10-21-jrc-cen-cenelec-renewed-cooperation/.

2.4 MVU piekļuve standartiem (6. pants)

Saskaņā ar Regulas 6. panta 3. punktu VSI sagatavo gada ziņojumu par savām darbībām, lai veicinātu un atvieglotu MVU piekļuvi standartiem un standartu izstrādes procedūrām. Tas ietver arī ziņošanu par paraugprakses apmaiņu, kuras mērķis ir veicināt MVU līdzdalību (t. i., saskaņā ar Regulas 6. panta 2. punktu). Šo ziņojumu pamatojošajā pētījumā ir precīza statistika par šo tēmu[23], kas parāda to VSI skaitu, kuras ļauj pārstāvēt saistīto ieinteresēto personu kategoriju, kā norādīts turpmāk tabulā. Piemēram, tabulas pirmā vērtība (29/33) norāda, ka no 33 VSI, kas bija saistītas ar šo ESO, 29 VSI ļāva pārstāvēt MVU Eiropas Standartizācijas komitejā (*CEN*).

Ieinteresētās personas / ESO / gads	***CEN***				***CENELEC***				**ETSI**			
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
MVU	29/33	30/34	31/34	31/34	29/33	30/34	31/34	31/34	28/39	29/39	29/39	30/39
Patērētāji	25/33	24/34	25/34	25/34	20/33	20/34	22/34	22/34	26/39	27/39	27/39	27/39
Vides jomas ieinteresētās personas	24/33	24/34	26/34	26/34	18/33	20/34	23/34	23/34	22/39	23/39	23/39	23/39
Sociālās jomas ieinteresētās personas	21/33	20/34	23/34	22/34	17/33	18/34	20/34	20/34	19/39	20/39	20/39	20/39

Ir vērts atzīmēt, ka dažos gadījumos asociēto VSI kopējais skaits ir daudz lielāks nekā ES un EEZ valstu skaits. Tas ir tāpēc, ka ESO savos izstrādes procesos iekļauj ārpus ES esošās un EEZ neietilpstošās VSI.

Pārsteidzoša informācija, kas iekļauta pētījumā, ir tāda, ka *CEN* un *CENELEC* iesaistītās VSI "*laikā no 2015. gada līdz 2019. gadam ir piešķīrušas arvien vairāk īpašu likmju MVU dalībai standartizācijas pasākumos, savukārt ETSI iesaistītās VSI saskārās ar šādu īpašu likmju samazināšanās tendenci*". Par šo jautājumu 2019. gada ETSI ziņojumā[24] arī teikts šādi: *"ETSI nedarbojas saskaņā ar valsts deleģēšanas principu, tāpēc to [MVU] līdzdalība ETSI tehniskajā organizācijā un darbā notiek tiešā veidā, iesaistoties ETSI (..). Tikai publiskās apspriešanas procesa laikā šīm ieinteresētajām personām jāiesniedz savi komentāri ar ETSI iesaistīto VSI starpniecību*."

[23] https://doi.org/10.2873/504681.
[24] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44751.

2.5 Publisko iestāžu dalība Eiropas standartizācijā (7. pants)

Ziņojumos Komisijai par valsts iestāžu iesaisti standartizācijas darbībās ir maz sistemātiskas un oficiālas informācijas par Regulas 7. panta īstenošanu. ESO[25] ziņojumos kā piemēroti risinājumi parasti ir minēta *JIS*[26] 4. un 9. darbība. Tā kā precīzi dati nav pieejami, nākotnē var apsvērt uzraudzības instrumenta izmantošanu.

2.6 Gada Savienības darba programmas (8. pants)

Saskaņā ar 8. pantu Komisija ir pieņēmusi gada Savienības darba programmas (*Annual Union Work Programmes, AUWP*) Eiropas standartizācijai[27]. Izmantojot *AUWP*, Komisija sniedz ESO ievirzi darbam ar standartiem un standartizācijas nodevumiem, kā arī ieteikumus par to, kā stiprināt mazo un vidējo uzņēmumu un sabiedrības iesaistīto personu līdzdalību procesā. Šis dokuments ir pakāpeniski izstrādāts, lai nodrošinātu ES politikas prioritāšu noteikšanu, atspoguļotu politikas veidotāju iecerēto virzību un gaidas, kā arī sniegtu standartizācijā iesaistītajām personām labākus ieteikumus attiecībā uz īstenošanu.

2.7 Standartizācijas pieprasījumi (10. pants)

Komisija 2015.–2019. gadā izdeva 35 standartizācijas pieprasījumus (*standardisation requests, SR*), bet 2020. gadā — vēl deviņus. No šiem 44 *SR* seši (13,6 %) tika noraidīti. ESO ir bieži ziņojušas par šādiem noraidīšanas iemesliem: nespēja vienoties par noteiktiem pieprasītajiem standartiem; nespēja vienoties par dažām *SR* ietvertajām prasībām; nespēja vienoties, ka ir vajadzīgas noteiktas pieprasītās tehniskās specifikācijas īpašas pamatprasības atbalstam; vai nepiekrišana pieprasīto standartu izveides termiņiem.

SR noraidīšana var būtiski ietekmēt i) godīga un efektīva iekšējā tirgus ieviešanu; ii) nozaru konkurētspēju; iii) sabiedrības iesaistīto personu līdzdalību un iv) Savienības tehnoloģisko suverenitāti. Tie var arī veicināt paļaušanos uz ārpus ES radītiem standartiem gadījumos, kad var nebūt skaidrības, cik lielā mērā ir ievērots iekļaujošs process.

Attiecībā uz *SR* izpildi ir bijušas situācijas, kad īstenota tika daļa *SR*, lai gan *CEN* ir pieņēmusi *SR*[28].

2.7.1 Komisijas atbalsts standartizācijas pieprasījumu (*HAS*) izpildei

Pirms 2018. gada pastāvēja pakalpojumu līgums (“jaunās pieejas konsultanti” (*New Approach Consultants, NAC*)), lai palīdzētu ESO pārbaudīt *HEN* projektu atbilstību Komisijas pieprasījumam. Saskaņā ar šo līgumu tika veiksmīgi izskatīts tikai neliels skaits standartizācijas nodevumu atsauces publicēšanai *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, un uzkrājās ievērojams daudzums neizskatītu standartu, uz kuriem netika publicēta atsauce. 2017. gada martā Komisijas iekšējā datubāzē bija iekļauti 596 neapstrādāti ESO iesniegtie

[25] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#annual.
[26] 4. darbība. Standartizācijas izpratnes uzlabošana valsts iestādēs; 9. darbība. Iekļautība, pārredzamība un visu ieinteresēto personu efektīva līdzdalība Eiropas standartizācijas sistēmā.
[27] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#annual.
[28] Saistībā ar Kuģu aprīkojuma direktīvu 2014/90/ES: lai gan *CEN* ir pieņēmusi *SR* M/557, atbildīgā tehniskā komiteja nav panākusi tā īstenošanu attiecībā uz šļūtenēm.

HEN. Lai nodrošinātu efektīvu pakalpojumu Regulas īstenošanai, Komisija aicināja noslēgt jaunu pakalpojumu līgumu[29] (turpmāk "*HAS*"). Ieviešot jauno sistēmu, Komisija pievērsa uzmanību tam, lai tiktu atrisinātas dažas pagātnē konstatētās problēmas un nodrošināts, ka:

- pakalpojuma izmantošana *ESO* ir brīvprātīga, arī saskaņā ar iepriekšējo *NAC* shēmu;
- ir skaidrs funkciju sadalījums — konsultanti neizstrādā *HEN* un neapspriež to saturu, bet galveno uzmanību pievērš izvērtēšanai, vai *HEN* atbilst ES tiesību aktu prasībām;
- ir pieejami nozaru pakalpojumi, lai palīdzētu kliedēt jaunas šaubas, risināt jautājumus vai problēmas, kas var rasties *HEN* izstrādes procesā, un
- Komisija pieņem galīgo lēmumu par *HEN* atsauces publicēšanu ESOV.

Komisija noteica *HAS* konsultantu darba struktūru tā, lai neaizkavētu *HEN* izveidi.

Kopš *HAS* konsultantu sistēmas darbības sākšanas 2021. gada decembrī, tādu neizvērtēto un apstrādāto *HEN* skaits, ko ESO iesniegušas atsauces publicēšanai ESOV, ir samazinājies tikai līdz diviem 2018. gada standartiem un pieciem 2019. gada standartiem, kas pašlaik gaida Komisijas lēmumu.

2021. gada 9. decembrī Komisijas darbuzņēmējs, kas pārvalda *HAS* konsultantus, ir saņēmis 3312 pieprasījumus izvērtēt ESO iesniegtos *HEN* projektus saskaņā ar 21 ES tiesību aktu; 2944 no šiem pieprasījumiem ir apstrādāti, bet 368 nebija atbilstīgi[30]. Visās nozarēs tikai 27,58 % *HAS* vērtējumu bija pozitīvi[31] — galvenokārt neatbilstības dēļ ES tiesību aktiem, un tas liecina, ka vairāk darba jāiegulda standartu izstrādes procesā, piem., tehniskajās komitejās, lai darbs būtu vairāk saskaņots ar politikas nostādnēm un tiesiskajām prasībām.

2.7.2 *HEN* izveide un atsauces publicēšana

2016. un 2017. gadā ieinteresētās personas bija aktualizējušas jautājumu par novēlotu atsauces publicēšanu uz dažiem *HEN*. Tā rezultātā Komisija no 2018. gada ir uzraudzījusi dažādus procesa posmus, un ar tiem saistītie rezultāti šeit tiek ziņoti arī par 2020. gadu.

2018.–2020. gadā Komisija saņēma **1247 *HEN*** ES tiesību aktu atbalstam. No tiem **238** bija esošie *HEN*, kas iesniegti atkārtoti saskaņā ar jaunajiem noteikumiem. Tādējādi no jauna tika iesniegti **1009** standarti, tostarp **76** labojumi un **267** grozījumi.

Šajā ziņojumā turpmāk sniegtajā analīzē galvenā uzmanība pievērsta jaunajiem iesniegumiem, kas sadalīti pa gadiem un pēc ESO šādi:

Īstenotie *HEN*	**2018**	**2019**	**2020**	**Kopā**
CEN	231	216	129	576
CENELEC	134	161	104	399
ETSI	8	11	15	34
Kopā	373	388	248	1009

[29] https://ec.europa.eu/growth/content/technical-assistance-area-harmonised-standards_en.
[30] Piem., neattiecas uz *HEN* vai arī pārmērīga pieprasījumu skaita dēļ.
[31] Piezīme: viens standarts tiek novērtēts no 2 līdz 4 reizēm, un katru reizi šajā statistikā ieskaita atsevišķi. Tāpēc parādītais skaits neliecina par negatīviem novērtējumiem, kas parādās vēlīnā stadijā.

Līdz 2021. gada 9. decembrim ESOV bija publicētas atsauces uz **576** *HEN*, **17** tiek sagatavoti atsauces publicēšanai, **371** netika pieņemts un par **45** vēl tiek gaidīti lēmumi.

Pamatojoties uz Komisijas iekšējām datubāzēm, kas mijiedarbojas ar ESO IT rīkiem, vidējais laiks starp *HEN* pieņemšanu *CEN*, *CENELEC* vai *ETSI* un formālu iesniegšanu Komisijai atsauces publicēšanai ESOV ir 100 dienas. Tas nozīmē, ka ESO var būt nepieciešami vairāk nekā trīs mēneši, lai iesniegtu standartu pēc tam, kad tas ir darīts publiski pieejams (t. i., pieejams iegādei), pirms Komisija var sākt novērtēt un apstrādāt *HEN* atsauces publicēšanai ESOV[32]. Vidējais laiks (norādīts iekavās turpmāk tabulā) ir daudz lielāks dažu ārkārtēju gadījumu dēļ[33].

Mediānais (un vidējais) laiks (dienās) no pieņemšanas ESO līdz iesniegšanai Komisijai	**2018**	**2019**	**2020**	**Kopā**
CEN	75 (115)	105 (199)	70 (91)	83 (141)
CENELEC	218 (424)	189 (1374)	82 (481)	186 (822)
ETSI	29 (27)	49 (58)	20 (29)	28 (38)
Kopā	109 (224)	117 (683)	75 (251)	100 (407)

Attiecībā uz *HEN* apstrādi, ko veic pati Komisija, mediānais (vidējais) laiks no ESO veiktās iesniegšanas Komisijai līdz atsauces publicēšanai ESOV[34] ir nepārtraukti samazinājies, kā redzams turpmāk tabulā. Komisijai 2019. gadā nepieciešamais ilgāks apstrādes laiks bija saistīts ar publicēšanas metodes maiņu (pārejot no ESOV C sērijas uz ESOV L sēriju), kam bija nepieciešams pārejas pielāgošanās periods. Kopš tā laika Komisija ir būtiski samazinājusi savu procesu ilgumu. 2020. un 2021. gadā Komisijai bija labāki rezultāti nekā 2018. gadā (kad *HEN* atsauces publicēšana ESOV vēl tika veikta saskaņā ar procedūrām, kas paredzētas publicēšanai ESOV C sērijā).

	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Mediānais (un vidējais) laiks (dienās) no iesniegšanas Komisijai līdz atsauces publicēšanai ESOV	238 (298)	292 (322)	228 (231)	108 (121)

[32] Komisija nevar sākt *HEN* iekšējo apstrādi, kamēr ESO tos nav oficiāli iesniegušas Komisijai.

[33] Lielās neatbilstības saistībā ar *CENELEC* rodas tāpēc, ka atsevišķi vecie standarti un saistīti jaunākie grozījumi tiek iesniegti kopā. Daži no šiem vecajiem standartiem ir datēti ar 20. gadsimta 90. gadiem, bet vidējā rādītājā tiek ņemta vērā iesniegšanas aizkave, tāpēc rezultāti ir neobjektīvi. Proti, vairums standartu, kas izraisa šādu lielu aizkavi, ir saistīti ar nodevumiem, kas veikti saskaņā ar Komisijas standartizācijas pieprasījumiem attiecībā uz ekodizaina jomas tiesību aktiem.

[34] Tas aptver visu laiku, kas Komisijai vajadzīgs, lai vispirms novērtētu no ESO saņemtos *HEN* un pēc tam veiktu iekšējo procedūru, kuras rezultātā atsauce uz *HEN* tiek publicēta ESOV.

2.8 Formāli iebildumi (11. pants)

2015.–2019. gadā kopumā tika iesniegti 20 formāli iebildumi pret konkrētiem *HEN* atbilstoši Regulas 11. panta nosacījumiem. Vēl trīs tika iesniegti 2020. gadā[35]. Formāla iebilduma vidējais pastāvēšanas ilgums (kas domāts kā laiks no tā iesniegšanas līdz lēmuma pieņemšanai) ir 1084 dienas, t. i., 3 gadi.

2.9 Iesaistīto organizāciju paziņojumi (12. pants)

Komisija ir izveidojusi īpašu tīmekļvietni[36] 12. pantā minētajiem paziņojumiem.

2.10 IKT specifikācijas (13. un 14. pants)

Daudzas no visizplatītākajām IKT tehniskajām specifikācijām pēdējā laikā ir izstrādājuši privāti forumi un konsorciji. Regulas 13. pants ļauj Komisijai noteikt IKT tehniskās specifikācijas, lai tās varētu izmantot publiskajā iepirkumā. Tas nodrošina lielāku konkurenci šajā jomā un samazina risku būt atkarīgiem no patentētām sistēmām. Piemērots saraksts ir publicēts Komisijas tīmekļvietnē[37].

Turklāt vienoti IKT standarti nodrošina sadarbspēju. Tas ir kļuvis arvien svarīgāk, jo daudz vairāk ierīču tiek savienotas cita ar citu. 2016. gada paziņojumā par IKT standartizācijas prioritātēm[38] Komisija ierosināja standartu noteikšanas resursus un kopienas galvenokārt pievērst piecām prioritārajām jomām. IKT standartu nozīme atkārtoti tika uzsvērta industriālajā stratēģijā 2020. gadam[39].

Ir izveidota Eiropas daudzpusēja ieinteresēto personu platforma IKT standartizācijas jomā[40], lai konsultētu Komisiju jautājumos, kas saistīti ar IKT standartizācijas politikas īstenošanu, tostarp prioritāšu noteikšanu un specifikāciju identificēšanu. Vairāk nekā 150 darbības tika identificētas un sagrupētas tematiskās jomās.

3 ESS finansēšana (15., 16. un 17. pants)

ES finansējums ESO un III pielikumā norādītajām organizācijām to darbībām ir noteikts Regulas 15., 16. un 17. pantā.

No 2015. gada līdz 2019. gadam ES kopējās dotācijas standartizācijas darbībām bija aptuveni 105,3 miljoni EUR (85 miljoni EUR tika piešķirti ESO un 20 miljoni EUR — III pielikumā norādītajām organizācijām). ES un EBTA līdzfinansē daļu no organizāciju izmaksām un darbībām. Dotācijas tiek piešķirtas darbības un pasākuma dotāciju veidā. Darbības dotācijas tiek iemaksātas darbības budžetā, lai īstenotu ikgadējās darba programmas, kurās norādītas plānotās darbības katram gadam saskaņā ar Komisijas standartizācijas mērķiem. Darbības

[35] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#objections.
[36] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en.
[37] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/ict-standardisation/ict-technical-specifications_en.
[38] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52016DC0176.
[39] https://ec.europa.eu/growth/industry/strategy_en.
[40] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2758&lang=lv.

dotācijas 2015.–2019. gadam aptvēra plašu ikdienas darbību klāstu. Ar pasākuma dotācijām tika finansētas īpašas darbības ES tiesību aktu un politikas atbalstam. 2019. gadā pasākuma dotācijas veidoja 66 % no ES finansējuma ESO un III pielikumā minētajām organizācijām. Komisija seko līdzi finansēto darbību īstenošanai, izskatot ESO ziņojumus.

No visām ESO lielākais saņēmējs ir bijusi organizācija *CEN*, t. i., aptuveni 71 % no kopējā finansējuma, kas 2015.–2019. gadā tika piešķirts ESO, un nākamā bija ETSI (aptuveni 22 %) un *CENELEC* (aptuveni 7 %). Kopējā ES finansējuma daļa, kas paredzēta darbības dotācijām un pasākuma dotācijām, kopumā ir palikusi nemainīga pārskata periodā.

Finansiālais atbalsts III pielikumā minētajām organizācijām tiek piešķirts ar mērķi uzlabot to attiecīgo interešu grupu iesaisti standartu izstrādē, un pēdējos 5 gados tas kopumā ir pieaudzis. Lielāko daļu no kopējā ES finansējuma, kas 2015.–2019. gadā piešķirts III pielikumā norādītajām organizācijām, ir saņēmušas *SBS* un *ANEC* (attiecīgi 42,5 % un 34,5 %). *ECOS* saņēma 15,7 % no kopējā finansējuma, savukārt EAK — 7,3 %.

Attiecībā uz ESS finansēšanas vienkāršošanu un administratīvā sloga samazināšanu Komisija 2015. gadā ieviesa vienreizēju maksājumu mehānismu, lai finansētu noteiktas izmaksas savos dotāciju nolīgumos, piemēram, nepieciešamās cilvēkdienas vai radušās ceļa izmaksas. Šis mehānisms palīdzēja samazināt administratīvo slogu tādējādi, ka vairs nebija jāpamato un jāreģistrē katrs atsevišķais gadījums, kad radās šādi izdevumi. Taču analīze parādīja, ka atbalsta saņēmējiem joprojām bija neskaidrības par reģistriem, kas nepieciešami iespējamo revīziju veikšanai.

Attiecībā uz ziņošanas prasībām ieinteresētās personas uzskata, ka dažas no šīm ziņošanas darbībām ir apgrūtinošas. Rīcības plānu un atskaišu izstrāde darbības dotācijas saņemšanai ir laikietilpīgākie uzdevumi, un kopš 2015. gada ir nedaudz pieaudzis nepieciešamo cilvēkdienu skaits. Taču, lai gan ESO ziņotie dati parāda, ka ir pieaudzis vidējais laikposms, kas nepieciešams, lai sagatavotu priekšlikumus pasākuma dotāciju saņemšanai, tie arī liecina, ka ir samazinājies ziņošanai par pasākuma dotācijām nepieciešamais laiks.

4 Secinājumi

Šis otrais ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas (ES) Nr. 1025/2012 īstenošanu liecina, ka Eiropas standartizācijas sistēma ir uzlabojusies dažos aspektos, piem., attiecībā uz jaunajiem IT rīkiem, bet vairākās jomās vēl ir iespējami uzlabojumi. Tas īpaši attiecas uz iekļautības aspektiem, VSI funkciju ESS un laiku, kas nepieciešams *HEN* iesniegšanai Komisijai, kā izklāstīts iepriekš.

Attiecībā uz standartu un standartizācijas nodevumu apstrādes laiku gan ESO, gan Komisijai jāturpina uzlabot savus centienus palielināt efektivitāti neatkarīgi no tā, ka Komisija nesen jau veica pasākumus, lai būtiski saīsinātu pieņemšanas laiku *HEN* publicēšanai.